

HISTORIA 3. ZAKRES TREŚCI I KRYTERIA OCENIANIA

Zakres podstawowy

Na zajęciach historii uczniowie XII Liceum Ogólnokształcącego korzystają z podręcznika:

- Jarosław Kłaczek, Anna Łaszkiewicz, Stanisław Roszak. *Poznać przeszłość 3. Podręcznik do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum, Zakres podstawowy, Nowa Era, Warszawa 2024 (nr dopuszczenia 1150/3/2024).*

Zakres treści i kryteria oceniania oparte są na programie nauczania:

- Robert Śniegocki, Katarzyna Panimasz, *Poznać przeszłość. Program nauczania historii w zakresie podstawowym dla liceum ogólnokształcącego i technikum, Nowa Era 2024.*

Treści nauczania w klasie drugiej.

I. Powstanie styczniowe i jego następstwa. Uczeń:

- 1) wyjaśnia genezę powstania styczniowego i opisuje jego następstwa;
- 2) opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk oraz międzynarodową reakcję na powstanie (postawa Francji i Prus);
- 3) charakteryzuje organizację polskiego państwa podziemnego w okresie powstania styczniowego oraz rolę jego przywódców;
- 4) przedstawia problem uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim oraz porównuje go z procesem uwłaszczeniowym w pozostałych zaborach.

II. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku. Uczeń:

- 1) porównuje procesy zjednoczeniowe Włoch i Niemiec w XIX w.;
- 2) wyjaśnia przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych;
- 3) omawia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich, Stanów Zjednoczonych i Japonii.

III. Przemiany gospodarcze i społeczne. Nowe prądy ideowe. Uczeń:

- 1) przedstawia przemiany gospodarcze w Europie i świecie, wymienia najważniejsze odkrycia naukowe i dokonania techniczne; charakteryzuje procesy migracyjne;
- 2) charakteryzuje nowe prądy ideowe i kulturowe, ruch emancypacyjny kobiet, przemiany obyczajowe i początki kultury masowej;
- 3) wyjaśnia procesy demokratyzacji ustrojów państw Europy Zachodniej;
- 4) charakteryzuje różne formy zorganizowanej działalności robotników.

IV. Ziemie polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku. Uczeń:

- 1) wyjaśnia cele i porównuje metody polityki zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej (w tym ziem zabranych) – rusyfikacja, germanizacja, autonomia galicyjska;
- 2) porównuje zmiany zachodzące w sytuacji społeczno-gospodarczej w trzech zaborach;
- 3) charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców;
- 4) charakteryzuje proces formowania się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków i innych grup narodowych zamieszkujących tereny dawnej Rzeczypospolitej; dostrzega znaczenie języka, wiary, edukacji dla podtrzymania świadomości narodowej;
- 5) przedstawia genezę nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy), z uwzględnieniem ich przedstawicieli, w tym: Wincentego Witosa, Ignacego Daszyńskiego, Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego i Wojciecha Korfanteo;
- 6) wyjaśnia genezę, charakter i skutki rewolucji w latach 1905–1907 w Królestwie Polskim.

V. Kultura i nauka polska w II połowie XIX i na początku XX wieku. Uczeń:

- 1) wyjaśnia specyfikę polskiego pozytywizmu;
- 2) rozpoznaje dorobek kultury polskiej doby pozytywizmu i Młodej Polski;
- 3) rozpoznaje najważniejszych ludzi nauki oraz omawia ich dokonania.

VI. I wojna światowa. Uczeń:

- 1) wyjaśnia pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu wojny, z uwzględnieniem procesu powstawania dwóch przeciwstawnych systemów sojuszy;
- 2) opisuje charakter działań wojennych na różnych frontach;
- 3) wyjaśnia okoliczności przystąpienia USA do wojny i ich rolę w konflikcie;
- 4) przedstawia przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej w Rosji;
- 5) wyjaśnia przyczyny klęski państw centralnych i Rosji.

VII. Sprawa polska w przededniu i podczas I wojny światowej. Uczeń:

- 1) omawia stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w przededniu i po wybuchu wojny;
- 2) przedstawia koncepcje polskich ugrupowań politycznych wobec nadciągającego konfliktu światowego;
- 3) analizuje umiędzynarodowienie sprawy polskiej (m.in. akt 5 listopada, rola USA i rewolucji rosyjskich, deklaracja z 3 czerwca 1918 r.);

4) charakteryzuje przykłady zaangażowania militarne Polaków podczas wojny, ze szczególnym uwzględnieniem losów Legionów.

VIII. Europa i świat po I wojnie światowej. Uczeń:

- 1) analizuje cywilizacyjne i kulturowe następstwa wojny; ocenia straty wojenne, wylicza społeczne i gospodarcze następstwa wojny;
- 2) przedstawia postanowienia traktatu wersalskiego; charakteryzuje słabe strony traktatu wersalskiego;
- 3) wyjaśnia znaczenie układów z Rapallo i Locarno dla traktatu międzynarodowego;
- 4) charakteryzuje wielki kryzys gospodarczy;
- 5) rozpoznaje dorobek okresu międzywojennego w dziedzinie kultury i nauki.

IX. Narodziny i rozwój totalitaryzmów w okresie międzywojennym. Uczeń:

- 1) wyjaśnia genezę powstania państwa sowieckiego i charakteryzuje jego politykę wewnętrzną i zagraniczną w okresie międzywojennym;
- 2) wyjaśnia genezę faszyzmu i charakteryzuje faszystowskie Włochy;
- 3) charakteryzuje drogę Hitlera do władzy w Niemczech;
- 4) charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną III Rzeszy w latach trzydziestych;
- 5) porównuje funkcjonowanie aparatu terroru w ZSRS i III Rzeszy.

X. Walka o odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej. Uczeń:

- 1) analizuje proces formowania się centralnego ośrodka władzy państwowej (od październikowej deklaracji Rady Regencyjnej do małej konstytucji z 1919 r.);
- 2) przedstawia postanowienia konferencji pokojowej w Paryżu dotyczące Polski;
- 3) charakteryzuje proces kształtowania się polskiej granicy z Niemcami, z uwzględnieniem powstania wielkopolskiego, powstań śląskich i plebiscytów;
- 4) charakteryzuje proces kształtowania się polskiej granicy wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem wojny polsko-bolszewickiej;
- 5) porównuje kształt terytorialny I i II Rzeczypospolitej.

XI. Dzieje polityczne II Rzeczypospolitej. Uczeń:

- 1) charakteryzuje ustrój polityczny II Rzeczypospolitej na podstawie konstytucji marcowej z 1921 r.,
- 2) wyjaśnia przyczyny przewrotu majowego, charakteryzuje jego przebieg oraz ocenia skutki ustrojowe (nowela sierpniowa, konstytucja kwietniowa z 1935 r.);
- 3) charakteryzuje życie polityczne w Polsce w czasie rządów sanacyjnych.

XII. Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej. Uczeń:

- 1) charakteryzuje skalę i skutki wojennych zniszczeń, uwzględniając zaborowe „dziedzictwo”;
- 2) charakteryzuje strukturę społeczeństwa II Rzeczypospolitej, uwzględniając jego wielonarodowy, wielokulturowy i wieloreligijny charakter;
- 3) omawia skutki światowego kryzysu gospodarczego na ziemiach polskich;
- 4) charakteryzuje i ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej.

XIII. Kultura i nauka w okresie II Rzeczypospolitej. Uczeń:

- 1) rozpoznaje osiągnięcia w dziedzinie kultury i nauki z okresu II Rzeczypospolitej oraz ich twórców;
- 2) charakteryzuje zróżnicowanie kulturowe II Rzeczypospolitej.

XIV. Świat na drodze do II wojny światowej. Uczeń:

- 1) przedstawia ideologiczne, polityczne i gospodarcze przyczyny wybuchu II wojny światowej;
- 2) wyjaśnia wpływ polityki hitlerowskich Niemiec na rozbijanie systemu wersalskiego;
- 3) charakteryzuje politykę appeasementu;
- 4) wyjaśnia genezę paktu Ribbentrop-Mołotow i przedstawia jego postanowienia.

XV. Wojna obronna Polski w 1939 roku. Agresja Niemiec (1 września) i Związku Sowieckiego (17 września). Uczeń:

- 1) charakteryzuje położenie międzynarodowe Polski w przededniu wybuchu II wojny światowej;
- 2) wyjaśnia cele wojenne hitlerowskich Niemiec i ZSRS;
- 3) charakteryzuje etapy wojny obronnej, podaje przykłady bohaterstwa obrońców,
- 4) przedstawia podział ziem polskich między okupantów;
- 5) wyjaśnia znaczenie powołania polskich władz państwowych i sił zbrojnych na uchodźstwie;
- 6) wyjaśnia przyczyny przegranej przez Polskę wojny obronnej.

XVI. II wojna światowa i jej etapy. Uczeń:

- 1) charakteryzuje etapy agresji i aneksji obu totalitarnych mocarstw;
- 2) sytuuje w czasie i przestrzeni przełomowe wydarzenia II wojny światowej (polityczne i militarne);

- 3) charakteryzuje politykę hitlerowskich Niemiec na terenach okupowanej Europy; z uwzględnieniem różnic w modelach polityki okupacyjnej realizowanej przez Niemcy na wschodzie i zachodzie;
- 4) wyjaśnia przyczyny klęski państw Osi;
- 5) opisuje uwarunkowania militarne i polityczne konferencji Wielkiej Trójki (Teheran, Jalta, Poczdam) i przedstawia ich ustalenia.

XVII. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką. Uczeń:

- 1) przedstawia realia życia codziennego w okupowanej Polsce;
- 2) wymienia i charakteryzuje przykłady największych zbrodni niemieckich i sowieckich (m.in. Auschwitz, Palmiry Piaśnica, Ponary, Katyń, Miednoje, Charków);
- 3) porównuje system sowieckich i niemieckich obozów pracy, obozów koncentracyjnych oraz obozów zagłady; omawia kwestie deportacji i wysiedleń ludności oraz jej planowanego wyniszczenia;
- 4) wyjaśnia przyczyny i rozmiary konfliktu polsko-ukraińskiego, w tym ludobójstwa ludności polskiej na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej;
- 5) charakteryzuje różne postawy polskiego społeczeństwa wobec polityki okupantów, wymienia przykłady heroizmu Polaków;
- 6) charakteryzuje sytuację i postawy dzieci i młodzieży pod okupacją niemiecką i sowiecką;
- 7) wyjaśnia i omawia sposoby upamiętnienia zbrodni obu okupantów oraz heroizm Polaków na przykładzie Muzeum Powstania Warszawskiego, Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, Polskiego Cmentarza Wojennego w Katyniu.

XVIII. Niemiecka polityka eksterminacji. Uczeń:

- 1) przedstawia ideologiczne podstawy eksterminacji Żydów oraz innych grup etnicznych i społecznych, prowadzonej przez Niemcy hitlerowskie;
- 2) charakteryzuje etapy eksterminacji Żydów (dyskryminacja, stygmatyzacja, izolacja, zagłada);
- 3) opisuje położenie ludności żydowskiej wobec Holokaustu, z uwzględnieniem powstania w getcie warszawskim;
- 4) charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego i społeczności międzynarodowej wobec Holokaustu, z uwzględnieniem „sprawiedliwych”, na przykładzie Ireny Sendlerowej, Antoniny i Jana Żabińskich oraz rodziny Ulmów.

XIX. Działalność władz Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie i w okupowanym kraju. Uczeń:

- 1) omawia działalność rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie;
- 2) ocenia znaczenie układu Sikorski-Majski dla obywateli polskich, znajdujących się pod okupacją sowiecką;
- 3) przedstawia przykłady bohaterstwa żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej;
- 4) analizuje politykę mocarstw wobec sprawy polskiej w czasie II wojny światowej;
- 5) charakteryzuje organizację i cele Polskiego Państwa Podziemnego;
- 6) charakteryzuje polityczną i militarną działalność Armii Krajowej oraz Narodowych Sił Zbrojnych i Batalionów Chłopskich; wskazuje różne formy oporu wobec okupantów;
- 7) wyjaśnia uwarunkowania akcji „Burza”;
- 8) charakteryzuje powstanie warszawskie (uwarunkowania polityczne, przebieg walk, następstwa powstania, postawę aliantów i Związku Radzieckiego).

Formy pozyskiwania informacji o poziomie osiągnięć edukacyjnych uczniów

I. Informację o poziomie opanowania materiału i umiejętności budowy narracji historycznej uczący pozyskuje w formie:

- 1) **sprawdzian** (przygotowanie z większej partii materiału w formie pisemnej, waga oceny **3**); oceny pozytywne z tej formy są warunkiem koniecznym uzyskania oceny semestralnej i końcoworocznej dopuszczającej,
- 2) **kartkówka** (przygotowanie z krótkiej partii materiału w formie pisemnej, waga oceny **2**);
- 2) **odpowiedź ustna** (umiejętność budowy ustnej wypowiedzi, waga oceny **2**),

II. Informację o poziomie innych umiejętności przewidzianych podstawą programową uczący pozyskuje także w formie:

- 1) **zadanie domowe** (umiejętność formułowania samodzielnych wniosków i ocen, waga oceny **1**),
- 2) **ćwiczenia praktyczne** (umiejętność pracy z różnymi źródłami historycznymi, waga oceny **1**)

III. Informację o poziomie aktywności i zainteresowania przedmiotem, uczący pozyskuje w formie ocen:

- 1) **referaty, prezentacje** (umiejętność pozyskiwania informacji z różnych źródeł, hierarchizowania ich i publicznej prezentacji, waga oceny **1**),
- 2) **aktywność na lekcji** (rozmowy, krótkie dyskusje, waga oceny **1**),
- 3) **aktywność pozalekcyjna** (udział w konkursach, olimpiadach, realizacji projektów, waga oceny **2**), aktywność jest warunkiem koniecznym uzyskania oceny semestralnej i końcoworocznej celującej.

Kryteria ocen

I. Ocenę niedostateczną (1) otrzymuje uczeń, który:

- 1) nie opanował materiału określonego w podstawie programowej i wykazuje luki w wiadomościach trudne do uzupełnienia,
- 2) nie potrafi zbudować żadnej narracji historycznej,
- 3) nie rozumie i nie potrafi wykonać prostych zadań,
- 4) nie bierze aktywnego udziału w zajęciach, odznacza się brakiem chęci do nauki.

II. Ocenę dopuszczającą (2) otrzymuje uczeń, który:

- 1) wykazuje spore luki w wiadomościach objętych programem, ale jest w stanie je uzupełnić,
- 2) buduje krótką narrację historyczną;
- 3) odszukuje najważniejsze informacje w źródle pisanym,
- 4) nie bierze aktywnego udziału w zajęciach lekcyjnych.

III. Ocenę dostateczną (3) otrzymuje uczeń, który:

- 1) wykazuje przeciętne opanowanie materiału przewidzianego programem, wiedza jest wyrywkowa i fragmentaryczna,
- 2) buduje krótką narrację historyczną, selekcionuje podstawowe fakty, ale słabo łączy wydarzenia w ciągi przyczynowo-skutkowe,
- 3) poprawnie wykonuje zadania, samodzielnie interpretuje łatwe źródła,
- 4) jest mało aktywny podczas zajęć lekcyjnych.

IV. Ocenę dobrą (4) otrzymuje uczeń, który:

- 1) ma niewielkie braki w zakresie wiedzy, ale poprawnie umiejscawia w czasie i przestrzeni wydarzenia i procesy historyczne,
- 2) dokonuje wszechstronnej rekonstrukcji genezy, mechanizmów przebiegu oraz konsekwencji wybranego zjawiska historycznego,
- 3) poprawnie rozwiązuje zadania, analizuje i porównuje informacje zawarte w różnych źródłach, przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji,
- 4) jest aktywny podczas zajęć lekcyjnych.

V. Ocenę bardzo dobrą (5) otrzymuje uczeń, który:

- 1) opanował wiadomości i umiejętności objęte podstawą programową, wykazuje zainteresowanie przedmiotem,
- 2) buduje dojrzałą narrację historyczną opartą na gruntownej wiedzy i łączeniu wydarzeń w logiczny ciąg przyczynowo-skutkowy, samodzielnie ocenia postacie, wydarzenia i procesy,
- 3) wykorzystuje różne źródła wiedzy, interpretuje trudne źródła historyczne,
- 4) jest aktywny podczas zajęć lekcyjnych, uczestniczy w szkolnych i pozaszkolnych konkursach i olimpiadach.

VI. Ocenę celującą (6) otrzymuje uczeń, który:

- 1) opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania; zna literaturę historyczną, potrafi zastosować wiedzę w różnych sytuacjach problemowych,
- 2) buduje złożoną i problemową narrację historyczną, zauważa rozmaite interpretacje wydarzeń i procesów historycznych,
- 3) doskonale interpretuje źródła historyczne, z wykorzystaniem kontekstu epoki,
- 4) jest aktywny podczas zajęć lekcyjnych, uczestniczy z sukcesami w szkolnych i pozaszkolnych konkursach i olimpiadach.